

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1945.

Första kammaren.

Nr 11.

Lördagen den 3 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 4 eftermiddagen; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Herr statsrådet *Danielson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 86, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 5 § lagen den 21 juni 1940 (nr 540) om krigsskadeersättning;

nr 90, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 420) angående begränsning av dyrtidstillägg å lön och pension;

nr 91, med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 5 februari 1943 (nr 28) med särskilda bestämmelser om begränsning av vinstutdelning från aktiebolag;

nr 92, med förslag till lag angående utsträckt tillämpning av lagen den 15 december 1939 (nr 856) om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän;

nr 93, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 458) om inskränkning med hänsyn till försvaret i rätten att avverka skog;

nr 107, angående ombyggnad av järnvägslinjen Harmånger—Bergsjö till normalspår;

nr 108, angående fortsatt elektrifiering av statsbanenätet under budgetåret 1946/47;

nr 109, angående inköp för telegrafverkets räkning av riksbankens fastighet i Kalmar;

nr 110, angående befrielse för stationsmästaren F. E. Pettersson från utgivande av visst skadeståndsbelopp;

nr 111, angående disposition av vissa äldre reservationsanslag;

nr 112, angående vissa pensionsbestämmelser för lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna m. m.;

nr 113, angående statsbidrag till hem för kroniskt sjuka;

nr 117, angående befrielse för H. B. E. Eriksson m. fl. från betalningsskyldighet;

nr 118, angående fortsatt tullfrihet för viss sjukvårds-, beklädnads- och sjuktransportmateriel;

nr 120, angående omskolning av i militärtjänst skadade;

nr 121, angående fortsatt giltighet av gällande skattegruppering;

nr 123, angående anslag till Krigsrätterna: Avlöningar, m. m.;

nr 124, angående filmverksamheten vid försvarsväsendet;

nr 125, angående nedsättning av räntan å tertiärlån m. m.;

nr 126, angående anslag till viss maskinanskaffning för flygtekniska försöksanstalten m. m.; samt

nr 128, med begäran om bemyndigande att utfärda bestämmelser om hyresbidrag till ovana skogsarbetare.

Herr *Linderot* anmälde, att han åter infunnit sig vid riksdagen.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare.

Aberopande bifogade läkarintyg får jag anhålla om ledighet från riksdagsarbetet från och med den 1 till och med den 22 mars 1945.

Kvarnby den 26 februari 1945.

Axel Löfvander,

riksdagsman för Malmöhus län.

Härmed intygas, att riksdagsmannen *Axel Löfvander*, född den 16 april 1880 från Södra Sallerup, vilken sedan den 18 januari vårdas å medicinska kliniken i Lund för ledgångsreumatism, på grund av denna sin sjukdom är oförmögen att deltaga i riksdagsarbetet under tiden den 1 till och med den 22 mars.

Lunds lasarett den 28 februari 1945.

Sven Ingvar,

professor.

Den begärda ledigheten beviljades.

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 15 § lagen den 16 maj 1930 (nr 138) om arbetstidens begränsning, m. m.;

nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 7 § lagen den 20 december 1940 (nr 1044) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus; samt

nr 44, i anledning av väckt motion om viss ändring i förordningen om blindhetsersättning.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker;

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt uppskov med ikraftträdandet av föreskriven skatt å motorsprit;

nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 18 juni 1937 (nr 481) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper;

nr 48, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka; samt

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 21 juni 1940 (nr 561) om tilläggsskatt å bensin, m. m.

Anmälades och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 5 mars 1943 (nr 78) om jämkning av arrendeavtal i vissa fall, m. m., såvitt angår anslagsfrågan; och

nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 453) med vissa bestämmelser om mätning av ved och annat virke, m. m., såvitt angår anslagsfrågan.

Upplästes och lades till handlingarna två till kammaren inkomna protokoll, så lydande:

År 1945 den 28 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse riksdagens militieombudsman; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr hovrättsrådet Ivar Lamech Wieslander 40 röster,

i följd varav herr hovrättsrådet Ivar Lamech Wieslander blivit till riksdagens militieombudsman utsedd.

Karl Wistrand.

Axel Lindqvist.

K. A. Westman.

Oscar Carlström.

År 1945 den 28 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse en ställföreträdare för riksdagens militieombudsman; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr hovrättsrådet Nils Ivan Regner 40 röster,

i följd varav herr hovrättsrådet Nils Ivan Regner blivit utsedd till militieombudsmannens ställföreträdare.

Karl Wistrand.

Axel Lindqvist.

K. A. Westman.

Oscar Carlström.

På framställning av herr förste vice talmannen beslöts att riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av protokollet underrättas om dessa val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag dels till förordnanden för de valda, dels ock till skrivelse till Konungen med anmälan om de förrättade valen.

Vidare upplästes följande till kammaren inkomna protokoll:

År 1945 den 28 februari sammanträdde kamrarnas valmän för utseende av kommitterade för tryckfrihetens vård; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit till kommitterade utsedda:

teologie doktorn, biskopen Tor Julius Efraim Andræ	med 21 röster,
f. d. justitierådet Johannes Natanael Gärde	» 21 » ,
generaldirektören Henning Vilhelm Leo	» 21 » ,
redaktören David Laurentius Ollén	» 21 » ,
juris doktorn, universitetskanslern Bo Östen Undén	» 21 » ,
filosofie doktorn, professorn Erik Ludvig Wellander	» 16 » .

Knut Petersson.

Axel Lindqvist.

S. G. W. Wahlund.

Oscar Carlström.

På gjord proposition beslöt kammaren, att det nu upplästa protokollet skulle läggas till handlingarna ävensom att riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av protokollet underrättas om detta val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna avgiva förslag till förordnanden för de valda.

Föredrogos och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 58, med förslag till lag om fortsatt giltighet av allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293);

nr 59, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 30 december 1939 (nr 951) angående vissa utfästelser rörande införsel och utförsel av varor m. m.;

nr 60, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1942 (nr 493) om avverkningsskyldighet; samt

nr 61, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 12 december 1941 (nr 925) om reglering av förbrukningen av elektrisk kraft och gas.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 65, med förslag till avlöningsreglemente för personal vid krigsmakten under krigstjänstgöring (krigsavlöningsreglemente).

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 94, angående anslag till veterinärinrättningen i Skara.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 95, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 3 § rekvisitionslagen den 30 juni 1942 (nr 583), m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 96, angående anslag till granskningsnämnden för vissa patentansökningar m. m.;

nr 98, angående anordnande av lokaler för högsta domstolen och Svea hovrätt;

nr 99, angående tillbyggnad till landsstatshuset i Kalmar m. m.; samt

nr 100, angående nyanskaffning av ånglok.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 101, angående årligt understöd åt vissa förutvarande arbetare m. fl. å Hamre och Såtenäs egendomar.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 102, angående samarbete med Stockholms stad för uppförande och drift av en kvinnoklinik vid Sabbatsbergs sjukhus; samt

nr 103, angående inrättande av ett tekniskt gymnasium i Hälsingborg.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 104, angående ytterligare anslag till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1944/45; samt

nr 105, angående ytterligare anslag för undersökningar rörande vissa vattenregleringsföretag.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 106, med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av krigsfamiljebidragsförordningen den 30 juni 1942 (nr 521).

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 297, av herr *Elmgren* m. fl.,

nr 298, av herr *Petersson, Emil*, m. fl.,

nr 299, av herr *Andersson, Elon*, m. fl., samt

nr 300, av herr *Näsgård* m. fl.,

alla i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående studiehjälp för högre undervisning åt landsbygdens ungdom m. m.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet den av herr *Bondeson* m. fl. väckta motionen, nr 301, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i grunderna för försäkring med statsbidrag mot förluster på grund av smittsamma husdjursjukdomar.

Föredrogos och bordlades Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 86, 90—93, 107—113, 117, 118, 120, 121, 123—126 och 128.

Herr *Lindblom* erhöll på begäran ordet och anförde: Herr förste vice talman! Vid 1942 års riksdagsbehandling av propositionen om höjd tobaksskatt kom jämväl frågan om återförsäljarnas rabatter under övervägande. Föredragande departementschefen fann icke skäl föreligga att företaga en sänkning av rabattsatserna, vilka i avvaktan på en kommande reglering av tobakshandeln borde utgå oförändrade. Ej heller priskontrollnämnden ansåg sig böra tillstyrka den rabattsänkning, som tobaksmonopolet i detta sammanhang ifrågasatte.

*Interpellation
ang. en av
tobaksmono-
polet företagen
rabattsänk-
ning.*

Bevillningsutskottet däremot ställde sig välvilligt till den av tobaksmonopolet föreslagna sänkningen av rabatterna. I samband därmed uttalade utskottet, att därest en sänkning skulle ifrågakomma, borde ett subventionssystem för vissa specialaffärer införas. Riksdagen biföll emellertid en reservation, som anslöt sig till propositionen, och uttalade sig därmed mot såväl sänkningen av rabatterna som den ifrågasatta subventionen.

Tobaksmonopolet har nu emellertid enligt meddelanden i pressen från och med den 1 mars genomfört en sänkning av rabatterna — vilka för närvarande äro i genomsnitt 10,6 procent — till 9 procent. I samband därmed har monopolet dessutom infört en form av subvention genom att hyresbidrag i viss utsträckning tills vidare utgå till specialtobakshandlare. Såvitt man av tillgängliga siffror och med hänsyn till affärsläget kan bedöma synes skäl för denna rabattsänkning knappast föreligga. På tobakshandlarhåll framhålles, att monopolet vid beräkningen av tobakshandlarnas inkomster icke synes ha tagit tillbörlig hänsyn till omkostnadernas stegring, bortfall av vissa rabatter efter importens monopolisering från och med den 1 juli 1943 och den stora ökningen av trafikskosken och andra affärer med tobaksförsäljning. Därtill kommer, att tobaksskatten under januari enligt uppgift inbringat 3,8 miljoner mindre än motsvarande månad 1944, varav framgår, att omsättningen synes vara i nedgående. Beslutet vid 1943 års riksdag vad det gäller detaljhandelns rationalisering kan heller icke anses vara till fullo genomfört.

Oavsett hur det emellertid förhåller sig med avseende å det skäliga eller oskäliga i de angivna rabattsatserna, är särskilt den formella behandlingen av ärendet synnerligen anmärkningsvärd.

När tobaksmonopolet såsom motivering för rabattsänkningen jämväl hänvisar till 1943 års reform av importen och detaljhandeln med tobaksvaror, är det skäl att erinra om en betydelsefull detalj i vad riksdagen beslöt nämnda år. Här åsyftas inrättandet av statens tobaksnämnd, vars uppgift bl. a. är att »i frågor

Interpellation ang. en av tobaksmonopolet företagen rabattsänkning. (Forts.) rörande införsel av utländska tobaksvaror samt rörande förhållandet mellan monolets utöware och de enskilda återförsäljarna efter erforderliga undersökningar till monolets utöware avgiva begärda yttranden eller, när skäl därtill äro, egna framställningar».

Genomförande av rabattsänkningar och införande av statlig subvention till vissa detaljhandlare genom s. k. hyresbidrag måste anses vara betydelsefulla frågor inom den näring det här gäller och i dess förhållande till statsmakterna. De ha ju också, som tidigare framhållits, varit föremål för regeringens och riksdagens intresse. Här måste anses föreligga ärenden, rörande vilka statens tobaksnämnd bör avgiva yttrande. Så har emellertid icke varit fallet. För nämnden kom beslutet som en överraskning. Tobaksmonolets handlingsätt att sålunda med åsidosättande av den av statsmakterna tillsatta tobaksnämnden fatta ifrågavarande beslut måste anses vara så anmärkningsvärt, att riksdagen bör bli i tillfälle att ventilera detsamma.

Under hänvisning till det anförda får jag anhålla om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet få framställa följande frågor:

1. Anser herr statsrådet, att tobaksmonolets nu vidtagna rabattsänkning m. m. utan hörande av statens tobaksnämnd är ett lämpligt förfaringsätt och står i överensstämmelse med gällande föreskrifter?

2. Om så icke är fallet, har herr statsrådet för avsikt att vidtaga några åtgärder med anledning av det uppkomna läget?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spørsmål finge framställas.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av väckta motioner om utredning angående rätt för sjuka personer att utan personlig inställelse utöva rösträtt vid allmänna val; samt

nr 4, i anledning av väckt motion om utredning angående inrättande av ett skogsdepartement;

statsutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1945/46 under andra huvudtiteln, avseende anslagen inom justitiedepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner;

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lån till kolonisation för estlandssvenskarna; samt

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond gjorda framställning om anslag till om- och tillbyggnad av patent- och registreringsverkets ämbetsbyggnad;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utsträckning i vissa fall av i 8 § 1 mom. tulltaxeförordningen stadgade tidsfrister för åtnjutande av tullfrihet;

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående temporär utsträckning av rätten för fiskefartyg att intaga gods från provianteringsfrilager i vissa städer; samt

nr 15, i anledning av väckt motion angående rätt till restitution av krono- och kommunalutskylder efter genomgången långvarig sjukdom;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 5, angående verkställd granskning av riksbankens och riksgäldskontorets styrelse och förvaltning; samt

nr 6, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 och 3 §§ förordningen den 9 maj 1924 (nr 118) med vissa bestämmelser angående handel med brännved och annat virke i löst mått;

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 10 § lotteriförordningen den 19 maj 1939 (nr 207);

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i strafflagen för krigsmakten, m. m.;

nr 6, i anledning av väckta motioner om skyddsbestämmelser för omogna skogsbär;

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning från kyrkofonden för övertalig personal vid domänverket; samt

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 88 § växellagen, m. m.;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 21 kap. 12 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet;

nr 12, i anledning av väckt motion angående förstärkning av s. k. ofullständiga jordbruk med skog från statens och bolagens m. fl. skogsdomäner; samt

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 8 § lagen den 21 september 1915 (nr 362) om behörighet att utöva läkarkonsten; ävensom

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av fastigheten Gottsta I¹⁴² i Häverö socken; samt

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.25 eftermiddagen.

In fidem

G. H. Berggren.

Tisdagen den 6 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 4 eftermiddagen.

Herr statsrådet *Möller* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 129, angående bemyndigande för järnvägsstyrelsen att åtaga sig borgensansvar för lån till aktiebolaget Svenska godscentraler m. fl. bolag;

nr 130, angående införlivande i statsbanenätet av Stockholm—Västerås—Bergslagens järnvägar;

nr 135, angående vissa investeringar i telegrafverkets fond och luftfartsfonden å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45;

nr 136, angående anslag till häradsskrivarna för budgetåret 1945/46; samt

nr 137, angående gäldande av viss ersättning till baltiska flyktingar.

Justerades protokollen för den 27 och den 28 nästlidne februari.

Upplästes tre till kammaren inkomna ansökningar, vilka jämte därvid fogade läkarintyg voro så lydande:

Till riksdagens första kammare.

Med hänvisning till bifogade läkarintyg får jag härmed anhålla om ledighet från riksdagsarbetet till påsklovets början.

Mösseberg den 3 mars 1945.

Harald Åkerberg.

Redaktör *H. Åkerberg*, som lider av hjärtsjukdom, vårdas för denna på Mössebergs sanatorium, vilket härmed intygas.

Mösseberg den 3 mars 1945.

H. Blomström,
leg. läk., överläkare.

Till riksdagens första kammare.

Med stöd av bifogade läkarintyg får jag vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen under tiden från och med den 5 till och med den 10 dennes.

Övertorneå den 4 mars 1945.

C. Fr. Carlström.

Rektor *C. Fr. Carlström* är på grund av sjukdom, Syndroma Menierii, oförmögen att från den 3 mars 1945 och tills vidare deltaga i riksdagsarbetet, vilket intygas på begäran.

Övertorneå den 2 mars 1945.

Walter O. Hollertz,
prov.läk.

Till riksdagens första kammare.

Hänvisande till bilagda läkarintyg får jag härmed vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen intill denna månads utgång.

Tranås den 1 mars 1945.

Nils Gabrielsson.

Att riksdagsman *Nils Gabriel Gabrielsson*, som f. n. vårdas å Tranås Kuranstalt för led- och muskelreumatism, icke kan deltaga i riksdagsarbetet under tiden 1 mars—31 mars 1945, intygas härmed.

Tranås den 1 mars 1945.

Nils Ahlén,
Överläkare.

De begärda ledigheterna beviljades.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1945/46 till säkerhetsanstalter för sjöfarten;

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1945/46, i vad avser handelsdepartementets verksamhetsområde; samt

nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tolfte huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1945/46 till allmänna indragningsstaten.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 86, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 5 § lagen den 21 juni 1940 (nr 540) om krigsskadeersättning;

nr 90, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 420) angående begränsning av dyrtidstillägg å lön och pension;

nr 91, med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 5 februari 1943 (nr 28) med särskilda bestämmelser om begränsning av vinstutdelning från aktiebolag; samt

nr 92, med förslag till lag angående utsträckt tillämpning av lagen den 15 december 1939 (nr 856) om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 93, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 458) om inskränkning med hänsyn till försvaret i rätten att avverka skog.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 107, angående ombyggnad av järnvägslinjen Harmånger—Bergsjö till normalspår;

nr 108, angående fortsatt elektrifiering av statsbanenätet under budgetåret 1946/47;

nr 109, angående inköp för telegrafverkets räkning av riksbankens fastighet i Kalmar;

nr 110, angående befrielse för stationsmästaren F. E. Pettersson från utgivande av visst skadeståndsbelopp; samt

nr 111, angående disposition av vissa äldre reservationsanslag.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 112, angående vissa pensionsbestämmelser för lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 113, angående statsbidrag till hem för kroniskt sjuka; och

nr 117, angående befrielse för H. B. E. Eriksson m. fl. från betalningsskyldighet.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 118, angående fortsatt tullfrihet för viss sjukvårds-, beklädnads- och sjuktransportmateriel.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 120, angående omskolning av i militärtjänst skadade.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 121, angående fortsatt giltighet av gällande skattegruppering.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 123, angående anslag till Krigsrätterna: Avlöningar, m. m.;

nr 124, angående filmverksamheten vid försvarsväsendet;

nr 125, angående nedsättning av räntan å tertiärlån m. m.;

nr 126, angående anslag till viss maskinanskaffning för flygtekniska försöksanstalten m. m.; samt

nr 128, med begäran om bemyndigande att utfärda bestämmelser om hyresbidrag till ovana skogsarbetare.

Föredrogs och bordlades ånyo konstitutionsutskottets utlåtanden nr 3 och 4, statsutskottets utlåtanden nr 2, 32 och 33, bevillningsutskottets betänkanden nr 13—15, bankoutskottets utlåtanden nr 5 och 6, första lagutskottets utlåtanden nr 3—8, andra lagutskottets utlåtanden nr 7, 12 och 13 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 6 och 7.

Föredrogs och bordlades Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 129, 130 och 135—137.

Herr *Näsström* avlämnade en av honom m. fl. undertecknad motion, nr 302, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med begäran om bemyndigande att utfärda bestämmelser om hyresbidrag till ovana skogsarbetare.

Motionen bordlades.

Ordet lämnades på begäran till herr **Mannerskantz**, som yttrade: Herr talman! I nu gällande taxeringsförordning med de ändringar, som beslötos av 1943 års höstriksdag, finnas bestämmelser som möjliggöra för vederbörande taxeringsmyndigheter att infordra upplysningar utöver dem som angivas i deklarationsformulären. Bestämmelserna återfinnas beträffande envar skattskyldig i 32 § och i vad det rör uppgifter speciellt från idkare av jordbruk, skogsbruk och rörelse i 33 och 35 §§. I dessa bestämmelser ligga förborgade stora möjligheter för effektivisering av taxeringsarbetet men även stora risker för att taxeringsintendenter och taxeringsnämndsordförandena skola tillämpa lagen mycket olika i olika delar av landet och på ett sådant sätt att det vållar de skattskyldiga stora tekniska svårigheter. Då detta redan vid departements- och riksdagsbehandlingen var uppenbart, ha i motiven intagits anvisningar angående moderation vid tillämpningen. Sålunda yttrar departementschefen i detta sammanhang: »Självfallet bör anmaningsrätten utövas med urskillning och omdöme. Det bör sålunda icke ifrågakomma att varje år infordra uppgifter beträffande näringsidkarnas samtliga leverantörer. En dylik mera omfattande undersökning torde icke böra göras annat än då förhållandena därtill föranleda. I övrigt torde kontrollen böra utövas såsom en stickprovskontroll, lämpligen så att varje år infordras uppgifter rörande viss eller vissa grupper av skattskyldiga.» Bevillningsutskottet, vars yttrande riksdagen på denna punkt godkände, underströk ytterligare att anmaningsrätten kan komma att föranleda betydande svårigheter för näringsidkarna, om den begagnas i alltför stor utsträckning, och uttalade att denna anmaningsrätt bör utövas med urskillning och omdöme.

*Interpellation
ang. taxerings-
myndig-
heternas ut-
sändande av
anmaningar
till dekla-
ranter.*

Erfarenheten i flera län har nu varit den att anmaningsrätten enligt min mening missbrukats och att den tillämpas högst olika inom de olika länen.

I någon mån gäller detta anmaningen enligt § 35 till rörelseidkare och andelsföreningar såväl som andra att lämna uppgifter över till andra rörelseidkare utbetalda likvider. Tidigare har det under flera år, alltså även då myndigheterna endast hade befogenhet att infordra uppgifter rörande namngivna personer, i flera län förekommit att uppgifter infordrats beträffande samtliga leverantörer, till ett antal andelsföreningar och firmor, vilket då var direkt lagstridigt. Även nu förekomma emellertid anmaningar rörande leverantörer inom mycket stora områden, som vålla i vissa fall arbete för två personer under många veckor, vilken kostnad rätteligen borde bekostas av det allmänna.

Det är emellertid anmaningar enligt 32 §, 2 mom., som på sina håll mest missbrukas. I vissa län förekommer att praktiskt taget samtliga jordbrukare genom ett — f. ö. i en ganska anstötlig ton hållet — cirkulär anmodas ifylla och insända tryckta formulär för specifikation av samtliga inkomster och utgifter samt fullständig förteckning å utgående löner utöver inlämnade löneuppgifter enligt 33 § med namnuppgifter å alla med vilka de haft affärer. Man inskränker sig alltså icke till att infordra uppgifter enligt 35 § över till vilka andra jordbrukare eller rörelseidkare vederbörande utbetalt likvider för försälda varor utan infordrar praktiskt taget hela kassabokens innehåll från tusentals jordbrukare. Dessa hava ofta bokföring med kolumnsystem upprättat med samma rubriker som å deklarationsblanketten så att ganska ringa arbete uppstår vid deklarationens upprättande, men genom dessa anmaningar — där f. ö. 32 § och icke 35 § åberopats — tvingas alla dessa många jordbrukare att år efter år skriva av alltsammans. Mycken anstöt har även vållats av att man i så stor utsträckning infordrar kvitton och reversal från en mängd oförvilliga personer, som alltså tämligen direkt beskyllas för ohederlighet. Detta kan icke anses stå i överensstämmelse med den tillämpning riksdagen avsett. Det synes ej heller vara erforderligt att anmana i stor utsträckning, när sådant i vissa län förekommer mycket sparsamt och vanligen först sedan dekla-

Interpellation ang. taxeringsmyndigheternas utsändande av anmaningar till deklaranter. (Forts.)

rationerna inkommit och man finner anledning kontrollera uppgifterna i vissa deklarationer, vilket är en helt annan sak än att utsända tusentals anmaningar långt innan deklarationstiden utgått.

I anledning av här påtalade missförhållanden och den ojämna tillämpningen av 32, 33 och 35 §§ i taxeringsförordningen får jag hemställa om kammarens medgivande att till statsrådet och chefen för finansdepartementet få framställa följande frågor:

1) Har statsrådet gjort sig underrättad om i vilken utsträckning anmaningar enligt 32, 33 eller 35 §§ i taxeringsförordningen före deklarationstidens utgång utsändas i de olika länen eller är statsrådet villig inhämta uppgifter härom?

2) Är statsrådet villig att om inkomna uppgifter i detta hänseende tyda på ojämnhet i tillämpningen med på vissa håll för stor anmaningsfrekvens utfärda direktiv för en med riksdagens uttalade vilja mera sammanfallande tillämpning av ovannämnda paragrafer?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.20 eftermiddagen.

In fidem
G. H. Berggren.

Onsdagen den 7 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 förmiddagen.

Herr statsrådet *Danielson* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 134, angående inrättande av en personlig professur i röntgendiagnostik för docenten E. L. R. Lysholm.

Herr **talmannen** yttrade: Efter samråd med talmannen i andra kammaren och talmanskonferensen får jag med avseende å riksdagsarbetet vid påsktiden meddela kammaren, att, såvitt nu kan bedömas, sista arbetsplenum före påsk blir onsdagen den 21 mars eller, om så erfordras, torsdagen den 22 mars. Efter påsk återupptages riksdagsarbetet torsdagen den 5 april. Såvida voteringspropositioner för gemensamma omröstningar dessförinnan blivit godkända, sammanträda kamrarna sistnämnda dag, torsdagen den 5 april, kl. 2 eftermiddagen, varvid gemensamma omröstningar anställas. Allt detta under förutsättning att intet oförutsett inträffar, som påkallar annan anordning.

Jämlikt § 20 av kammarens ordningsstadga hade herr *Petersson, Knut*, till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet framställt följande fråga: »Är regeringen i tillfälle att inom den närmaste framtiden för riksdagen framlägga en redogörelse för de i London förda handelsförhandlingarna och därvid uppnådda resultat?» *Ang. handelsförhandlingarna i London.*

Herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet **Ohlin**, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara nämnda fråga, erhöll ordet och anförde: Herr talman! Herr Knut Petersson har till mig riktat följande fråga: »Är regeringen i tillfälle att inom den närmaste framtiden för riksdagen framlägga en redogörelse för de i London förda handelsförhandlingarna och därmed uppnådda resultat?»

Till svar vill jag meddela att en dylik redogörelse kommer att framläggas för riksdagen, så snart preliminära resultat föreligga från dessa och vissa därmed sammanhängande förhandlingar, vilket jag hoppas skall bli fallet i en nära framtid.

Herr **Petersson, Knut**: Herr talman! Innebär detta i och för sig tillfredsställande svar, att regeringen har för avsikt att återgå till en mera grundlagseinig behandling av förekommande handelspolitiska frågor och avgöranden?

Herr **Wehtje**: Herr talman! I anslutning till de upplysningar som nu lämnats av herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet samt de notiser som förekommit i pressen må det tillåtas mig att framföra endast en synpunkt.

Detta avtal med England kommer eventuellt att tillämpas också under den tid, då vapenstillestånd slutits. Med anledning därav är det önskvärt, att det handelsutbyte, som i avtal med främmande makter planeras, kommer att ske i former som icke avvika alltför mycket från dem som tidigare voro gällande för vår utrikeshandel. Det måste därvid framstå såsom önskvärt, att de förhandlande instanserna redan på ett förberedande stadium söka kontakt med de olika

Ang. handelsförhandlingarna i London. (Forts.)
organisationerna inom det svenska näringslivet, så att samtliga intressen, såväl importens som exportens, bli va beaktade. Den kontakt mellan de förhandlande myndigheterna och näringslivet som funnits under kriget har kanske icke uppfyllt alla krav på intensitet. När fredens handel organiseras måste det emellertid anses vara ett ofrånkomligt krav, att ett samarbete upptages och att detta får en helt annan omfattning än vad som nu varit fallet.

Herr statsrådet **Ohlin**: Herr talman! Jag vill begagna tillfället att med anledning av herr Wehtjes uttalande förklara, att jag delar hans uppfattning om att det är önskvärt, att näringslivets representanter på ett så tidigt stadium som möjligt få lov att deltaga i förberedelserna av hithörande angelägenheter. Jag tror mig kunna säga att det under den tid, då jag haft tillfälle att följa behandlingen av dessa frågor, har förekommit oavlåtliga konferenser och överläggningar av skilda slag med näringslivets representanter. Dessutom behandlas ju formerna för dylik kontakt i den kommission för ekonomisk efterkrigsplanering, varav herr Wehtje är ledamot. Det är min förhoppning, att man ej blott skall kunna fortsätta, utan kanske ytterligare intensifiera denna kontakt.

Vad herr Knut Peterssons fråga beträffar, blir det tillfälle för honom att återkomma till den saken i samband med den redogörelse om förhandlingarna, som jag enligt mitt föregående svar hoppas kunna lämna i en nära framtid.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 129, angående bemyndigande för järnvägsstyrelsen att åtaga sig borgensansvar för lån till aktiebolaget Svenska godscentraler m. fl. bolag;

nr 130, angående införlivande i statsbanenätet av Stockholm—Västerås—Bergslagens järnvägar;

nr 135, angående vissa investeringar i telegrafverkets fond och luftfartsfonden å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45;

nr 136, angående anslag till häradsskrivarna för budgetåret 1945/46; samt

nr 137, angående gäldande av viss ersättning till baltiska flyktingar.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den av herr *Näsström* m. fl. väckta motionen, nr 302, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med begäran om bemyndigande att utfärda bestämmelser om hyresbidrag till ovana skogsarbetare.

Vid förnyad föredragning av konstitutionsutskottets utlåtande nr 3, i anledning av väckta motioner om utredning angående rätt för sjuka personer att utan personlig inställelse utöva rösträtt vid allmänna val, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. inrättande av ett skogsdepartement.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 4, i anledning av väckt motion om utredning angående inrättande av ett skogsdepartement.

I en inom första kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 278, av herr *Sundberg* hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om tillsättandet av en kommitté med uppgift att utreda lämpligheten av inrättandet av ett skogsdepartement.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Ang. inrättande av ett skogsdepartement. (Forts.)

Herr Sundberg: Herr talman! Vid 1943 års Härnösands yttrade landshövding Engberg följande: »Då skogshanteringen för vårt folkhushåll spelar en så stor roll, vore det på tiden, att man rent administrativt i detta land sörjde för en central ledning och samordning av dess problem. Jordbruksdepartementet inrättades på sin tid ganska sent, men jag är övertygad om att alla i detta land i närvarande stund äro på det klara med att departementet tillhör de allra nödvändigaste. Tiden har för länge sedan kommit att ur jordbruksdepartementet utbryta hela komplexet av skogsärenden och sikta klart på ett skogsdepartement, som sammanhåller allt detta och tar initiativ och ledning. Den, som utses till jordbruksminister i våra dagar, väljes självklart med tanke på modernäringen. Tanken på skogsbruket spelar därvidlag ingen roll. Detta är naturligt med den nuvarande ordningen, men jag föreställer mig, att om vi komma därefter, att vi få ett skogsdepartement med en skogsminister, som svarar för de skogliga frågorna, skulle vi nå ganska långt.»

I min motion, nr 278, har jag framhållit några av de betydelsefullaste av dessa frågor, som enligt landshövding Engbergs och även enligt min mening äro av den art och omfattning, att de lämpligen böra handläggas av ett självständigt skogsdepartement och ej som biuppgifter i ett redan mycket arbets-tyngt jordbruksdepartement.

I detta sammanhang är jag angelägen betona, att min motion icke får betraktas som någon missnöjesyttring med anledning av den behandling, de skogliga frågorna för närvarande underkastas i jordbruksdepartementet. Jag vill i stället med tacksamhet notera det betydande intresse från jordbruksdepartementets sida, som kan utläsas av årets statsverksproposition, när det gäller sådana för vårt skogsbruks förkovran viktiga frågor som utvidgning och omorganisation av skogsförsöksanstalten och tillrättaläggandet av vissa anslagsfrågor för skogshögskolan. Det är mycket länge sedan sådana vindar blåste från höjderna till fromma för våra skogliga institutioner.

Min motion får ses mot bakgrunden av de förhållanden på det skogliga området, som kunna siktas i morgondagens Sverige och världen i övrigt. Att skogen och dess produkter i en alltmer förädlad form då komma att få en betydelse, som vida överträffar deras nuvarande, är ställt utom allt tvivel, förutsatt att vi rätt utnyttja denna vår största nationaltillgång. Illa ställt bleve det eljest för Sveriges folk, när det gäller vidmakthållandet och utvecklandet av dess levnadsstandard.

Men denna utveckling går inte av sig själv. Det fordras en ledning i högsta instans och ett samordnande därifrån till full effektivitet av alla statliga och enskilda organ och institutioner, som arbeta på hela det vida fält, skogsnäringen omspanner. Alldeles särskilt gör sig detta gällande inför det faktum som väl ingen vill bestrida, att jordbruksdepartementet, redan nu hårt arbets-tyngt, under efterkrigstiden ställes inför uppgifter på det jordbrukstekniska, jordbruksekonomiska och jordbrukspolitiska området, som icke stå de nuvarande efter, utan som komma att kräva all den anspänning och koncentration, allt det intresse för de rena jordbruksfrågorna, som en fackman på detta område är mäktig.

Det står för mig klart, att konstitutionsutskottet ej pejlade nog djupt i detta spörsmål. Dess utlåtande vittnar om en slentrianmässig statistisk behandling av frågan. Några framtidsperspektiv har man ej inlätit sig på. Med denna utskottets negativa inställning skulle ett yrkande om bifall till motionen endast betyda en tom demonstration, varför jag, herr talman, avstår därifrån.

Jag vill emellertid sluta med att uttala den förhoppningen, att när den ändring av departementsorganisationen kommer till stånd, som utskottet eventuellt tänker sig, när normala tider inträda, man då mögnat till bättre för-

Ang. inrättande av ett skogsdepartement. (Forts.)

ståelse av att det utvecklingsskede inom vår skogsnäring, som bör och måste komma, kräver som nödvändig förutsättning en representant i Kungl. Maj:ts regering.

Herr Andersson, Jones Erik: Herr talman! Då herr Sundberg inte gjorde något yrkande, vore det kanske onödigt att säga något mera om saken, men jag vill ändå framhålla att utskottet hade sina alldeles särskilda motiv för ett avslagsyrkande just i detta fall. Det extraordinära läge, vari vi nu befinna oss, är ju av den art att det föga lämpar sig för departementalreformer. Redan den saken torde utgöra en i och för sig tillräcklig anledning att tillbakavisa detta krav. Men också bortsett härifrån må man väl säga, att jord och skog äro så intimt förbundna med varandra, att det framstår som helt naturligt att hithörande frågor handläggas inom ett och samma departement.

Inom konstitutionsutskottet ha dessa synpunkter varit avgörande, och jag behöver inte vidare utveckla dem, utan ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Sundberg: Herr talman! Visst ha skogs- och jordbruk många beröringspunkter med varandra. Det finns väl för övrigt inte något avsnitt av vårt näringsliv som inte står i kontakt med eller är beroende av vår modernäring. Men därav följer väl inte, att alla dessa frågor skola behandlas i jordbruksdepartementet!

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Herr statsrådet *Domö* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 133, med förslag till förordning om ändring i förordningen den 22 juni 1934 (nr 320) angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom; nr 146, angående om- och tillbyggnad av länsresidenset i Kristianstad; samt nr 149, angående vissa kapitalinvesteringar i telegrafverkets fond.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1945/46 under andra huvudtiteln, avseende anslagen inom justitiedepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1—14.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 15.

*Ang. dom-
sagobiträde-
nas avlönings-
förhållanden.*

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för häradsrätterna, att tillämpas under budgetåret 1945/46, dels ock till Häradsrätterna: Avlöningar för budgetåret 1945/46 anvisa ett förslagsanslag av 5 082 000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hade utskottet till behandling förehaft två i första kammaren av herr *G. Siljeström* väckta motioner, vari motionären hemställt,

dels (motionen I: 112) att riksdagen måtte besluta, att provisoriskt tillägg

Ang. domsagobiträdenas avlöningsförhållanden. (Forts.)

å domsagonotariernas arvoden skulle utgå med 8 procent under budgetåret 1945/46, samt att nödiga medel därför måtte anvisas,

dels ock (motionen I: 113) att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till årets riksdag om felräkningspengar till domsagobiträde, som av vederbörande hovrätt förordnats att på eget ansvar omhänderhava stämpelförsäljningen och stämpelbeläggningen i domsagan.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt,

I. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen I: 112,

a) fastställa under punkten införd avlöningsstat för häradsrätterna, att tillämpas under budgetåret 1945/46;

b) till Häradsrätterna: Avlöningar för budgetåret 1945/46 anvisa ett förslagsanslag av 5 082 000 kronor;

II. att motionen I: 113 ej måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr **Siljeström**: Herr talman! Under förevarande punkt har utskottet till behandling upptagit och avstyrkt två av mig väckta motioner. Jag vill begagna tillfället att här i kammaren framföra några synpunkter i anslutning till i motionerna berörda förhållanden.

Den ena motionen avser en hemställan om beviljande av visst provisoriskt dyrtidstillägg å domsagonotariernas arvoden att utgå under nästkommande budgetår. Utskottet har avstyrkt motionen under åberopande av i huvudsak enahanda skäl som föranlett departementschefen att icke framlägga något förslag till en allmän omreglering av dessa befattningshavares arvoden. Utskottet yttrar på denna punkt: »Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen har departementschefen beträffande tingsnotariernas och tingsnotarieaspiranternas avlöningsförhållanden erinrat om att den av 1943 års riksdag beslutade avlönsregleringen var avsedd att innefatta kompensation även för den av dyrtiden orsakade ökningen av levnadskostnaderna.» Så tillägger utskottet: »Någon nämnvärd ändring i levnadskostnadsindex har sedan dess ej inträtt.»

När departementschefen för sin del som skäl mot en allmän omreglering av domsagonotariernas arvoden åberopar de nu anförda förhållandena, kan jag följa honom i hans resonemang, men jag kan inte dela utskottets uppfattning, att dessa skäl även gälla gentemot förslaget om ett provisoriskt dyrtidstillägg. Visserligen åberopar utskottet här, att någon nämnvärd ändring i levnadskostnadsindex icke inträtt sedan år 1943. Jag är ingalunda någon fackman på detta område och kan inte alls i procent ange hur stor ökning levnadskostnaderna undergått, men den allmänna, jag vill säga, rent mänskliga uppfattningen är nog, att det varit en ganska väsentlig levnadskostnadsökning. Det framstår säkert för oss alla ganska klart, att det är avsevärt dyrare att leva i dag än det var vid motsvarande tid för två år sedan, och det måste ligga i öppen dag, att för dessa befattningshavare med dessa låga arvoden är varje än så liten fördyring kännbar.

Förutom detta argument föreligger emellertid en alldeles speciell omständighet, som enligt min uppfattning borde ha manat till ett särskilt aktgivande på detta spörsmål. Såsom allmänt torde vara bekant råder bland de yngre juristerna ett vitt utbrett missnöje med de till domsagonotarierna utgående arvodena. På grund härav har man inom föreningen Sveriges yngre jurister, som omfattar så gott som alla domsagonotarier, övervägt frågan om en strejkaktion för att på så sätt genomdriva kraven på en arvodesökning. Jag vill i detta sammanhang inte ingå på frågan om skäligheten av de utgående arvodena eller på frågan vilka arvoden, som enligt min mening äro skäliga, men jag är av den uppfatt-

Ang. domsagobiträdernas avlöningsförhållanden. (Forts.)

ningen, att det hade varit en klok politik, om man hade undanröjt allt sådant som uppenbarligen sätter dessa notarier i en särklass och som utgör ett utmärkt underlag för en propaganda. Denna särställning i förhållande till många avlöningsgrupper, som saknaden av varje dyrtidstillägg innebär, kunde man såvitt jag förstår med god vilja ha undanröjt. Lönetekniska principer borde inte här ha utgjort ett oöverstigligt hinder. Jag är för min del en bestämd motståndare till strejkaktionen — den är olycklig i många avseenden, inte minst ur notariernas egen synpunkt. Den kan ha till följd, att den nuvarande, av alla ansvarskännande jurister så högt skattade juristutbildningen vid häradsrätterna äventyras, ty enligt min mening kunna anställningsförhållandena vid så viktiga statsinstitutioner som underdomstolarna på landet inte vara så ordnade, att arbetet därstädes kan äventyras genom strejker. Men ett fastare knytande av tjänstemännen till domstolen och domarkansliet låter sig svårigen förena med utbildningen av ständigt växlande, under begränsad tid tjänstgörande notarier.

På grund av dessa omständigheter beklagar jag livligt, att statsutskottet inte velat beakta min motion och undanröja de påtagliga missförhållanden som här föreligga.

Den andra av mina motioner avser en framställning om rätt till felräkningspengar för domsagobiträden, som förordnats att på eget ansvar omhänderta stämpelförsäljningen och stämpelbeläggningen i domsagan.

Utskottet har avstyrkt även denna motion under hänvisning till att denna fråga är beroende av Kungl. Maj:ts prövning i anledning av en av föreningen Sveriges häradshövdingar gjord framställning i ämnet, över vilken allmänna lönenämnden efter remiss avgivit utlåtande.

Att jag nu väckt denna motion beror på att jag finner det beklagligt, att Kungl. Maj:t så länge dröjt med att taga ställning till den av utskottet omförmälda framställningen. Här föreligger nämligen ett förhållande i domsagorna, som inte kan jämföras med motsvarande förhållande inom andra statliga verksamhetsområden. Vad det närmast gäller är inte så mycket ansvaret för de s. k. dubbla belägningsstämplarna, utan för de med påtryckt stämpel försedda arken eller de s. k. enkla belägningsstämplarna. På grund av naturen av arbetet, som måste fördelas på ett flertal personer — ofta ganska oerfarna — är det mycket lätt att något ark förkommer eller att någon stämpel förstöres. Detta kan helt enkelt inte undvikas ens med den största uppmärksamhet, och en viss ersättningsskyldighet har varje år inträtt, men dessa belopp ha hittills utgått av häradshövdingens sportler, vilka bland annat voro avsedda just för att tillgodose dylika ändamål. Numera äro ju emellertid häradshövdingarnas sportler avskaffade, varför för den, som i häradshövdingens ställe har ansvaret för stämpelförsäljningen, inträder ersättningsskyldighet. Det är ju inte stora avlöningar som dessa biträden ha, men det är ganska många stämplat som gå genom deras händer. Det förefaller mig vara ett rättvisekrav, att dessa biträden tillerkännas felräkningspengar för stämpelförsäljningens handhavande.

Da nu emellertid ett enhälligt statsutskott avstyrkt båda motionerna, vill jag, herr talman, icke framställa något yrkande.

Jag ber emellertid att på ytterligare en punkt få beröra ett uttalande av herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet. Det gäller det cirkulär, som den 13 oktober 1944 utsändes av Kungl. Maj:t i syfte att förbereda den nya rättegångsbalkens ikraftträdande. Där om säger statsrådet: »De sålunda rekommenderade förändringarna beträffande det processuella förfarandet vid underätterna torde, såvitt angår häradsrätterna, kunna ske inom ramen för den nuvarande personalorganisationen i domsagorna.» Med anledning av detta cirkulär ha överläggningar hållits mellan domarna bl. a. i de olika stockholmsdomsagorna inbördes samt mellan dessa och ledningen för advokatsamfundets stockholms-

Ang. domsagobiträdernas avlöningsförhållanden. (Forts.)

avdelning. Det har därvid framkommit, att åtskilliga svårigheter möta att följa de riktlinjer, som angivits i detta cirkulär, inte minst med hänsyn till de nuvarande lokala förhållandena. En sak har emellertid blivit klar för oss alla, nämligen att själva domstolsförhandlingen kommer att draga ut på tiden i väsentlig mån och bli avsevärt mycket längre än för närvarande är förhållandet. Antalet för sammanträden avsedda dagar kommer följaktligen att öka, vilket i sin tur medför, att personalen får ägna mera tid åt tjänstgöring i domstolen och har mindre tid över för kansliarbetet. Då emellertid ingen som helst minskning av kansliarbetet kan ske, innebära cirkulärets bestämmelser en ökning av arbetet, och jag ställer mig tveksam till om denna kan rymmas inom ramen för den nuvarande personalorganisationen. De flesta av mina kolleger ävensom tingsdomarna och tingssekreterarna i domsagorna äro bestämt övertygade om att detta icke låter sig göra. En utväg, som möjligen skulle kunna användas för genomförandet av cirkulärets bestämmelser, vore att för själva domstolsförhandlingarna stenografikunnig personal finge anställas, som kunde nedteckna vittnesmålen. För närvarande saknas sådan personal i domsagorna. Frågan är, om man inte kunde på statens bekostnad bereda en del av den nuvarande domsagopersonalen tillfälle att lära sig stenografi. I varje fall synes redan nu böra vidtagas den ökningen av personalen i åtminstone de större domsagorna, att där anställas ett stenografikunnigt biträde, som kunde närvara vid förhandlingarna.

Jag har, herr talman, inte heller på denna punkt något yrkande.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölles vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt.

Punkterna 16—19.

Vad utskottet hemställt bifölles.

Punkten 20.

Lades till handlingarna.

Punkterna 21—26.

Vad utskottet hemställt bifölles.

Punkten 27.

Lades till handlingarna.

Punkterna 28—30.

Vad utskottet hemställt bifölles.

Punkten 31.

Lades till handlingarna.

Punkterna 32—48.

Vad utskottet hemställt bifölles.

Punkten 49.

Lades till handlingarna.

Punkten 50.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 51.

Lades till handlingarna.

Föredrogs ånyo statutskottets utlåtanden:

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lån till kolonisation för estlandssvenskarna; och

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond gjorda framställning om anslag till om- och tillbyggnad av patent- och registreringsverkets ämbetsbyggnad.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkanden:

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utsträckning i vissa fall av i 8 § 1 mom. tulltaxeförordningen stadgade tidsfrister för åtnjutande av tullfrihet;

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående temporär utsträckning av rätten för fiskefartyg att intaga gods från provianteringsfrilager i vissa städer; samt

nr 15, i anledning av väckt motion angående rätt till restitution av krono- och kommunalutskylder efter genomgången långvarig sjukdom.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande bankoutskottets utlåtande nr 5, angående verkställd granskning av riksbankens och riksgäldskontorets styrelse och förvaltning.

*Ang. riksbankens
räntepolitik.*

Punkten 1.

I denna punkt, som hade rubriken »Räntepolitiken», hade utskottet anfört:

»Ränteläget var under år 1944 i stort sett stabilt. De av riksbanken och övriga kreditinrättningar tillämpade räntesatserna undergingo icke någon förändring, fränsett att några sparbanker vidtogo nedsättning av inlåningsräntan. Även obligationsmarknaden kännetecknades av en fortsatt räntestabilisering. Statens och hypoteksinrättningarnas långfristiga upplåning på denna marknad skedde under hela året väsentligen mot en ränta av $3\frac{1}{2}$ %. Mot slutet av året gjorde sig emellertid en tendens till ökad efterfrågan å långfristiga obligationer gällande. Det tryck på ränteläget, som sålunda uppkom, var dock icke så starkt, att riksbanken fann påkallat att vidtaga särskilda åtgärder.

I mitten av januari 1945 framträdde en kraftig, delvis av förmodanden om en räntesänkning påverkad efterfrågan på främst $3\frac{1}{2}$ % obligationer. Efter omfattande obligationsförsäljningar i syfte att begränsa kursstegringen beslöt riksbanken den 8 februari 1945 att sänka sitt diskonto från 3 % till $2\frac{1}{2}$ % och sina övriga räntor med likaledes $\frac{1}{2}$ %. I anslutning härtill ha kreditinrättningarna anpassat eller beslutat anpassa sina räntesatser efter det sänkta diskontot. Ränteläget på obligationsmarknaden synes, såvitt nu kan bedömas, för nyemissioner av långa lån inställa sig på en nivå, liggande omkring en halv procent lägre än före diskontosänkningen.

Ang. riksbankens räntepolitik. (Forts.)

Utskottet finner icke anledning att i detta sammanhang ingå på de överväganden rörande den allmänna ekonomiska politiken, som mot bakgrunden av ovanberörda marknadsutveckling lett till den av riksbanken beslutade räntesänkningen, så mycket mindre som detta beslut fattats efter utgången av den period, som utskottets nu ifrågavarande granskning av riksbanken omfattar. Under erinran att utskottet senare under riksdagen i samband med behandlingen av det penningpolitiska programmet får tillfälle upptaga frågan om räntepolitiken, har utskottet nu endast velat vad i detta ärende förekommit för riksdagen anmäla.»

Herr Nordenson: Herr talman! Bankoutskottet har i sitt utlåtande rörande riksbankens verksamhet berört den betydelsefulla händelse i vår penningpolitik, som ägde rum den 8 februari, då fullmäktige beslöt sänka räntan med $\frac{1}{2}$ %, men samtidigt har utskottet avhållit sig från alla reflexioner under framhållande av att detta beslut fattats efter utgången av den period, som utskottets nu ifrågavarande granskning av riksbanken omfattar. Denna ståndpunkt är naturligtvis formellt fullkomligt korrekt, men detta synes mig icke böra få utgöra något hinder för att denna fråga upptages till debatt.

Vi befinna oss i ett för vår penningpolitik mycket ömtåligt läge, och det synes mig därför ofrånkomligt, att om en åtgärd av så betydelsefullt slag som en ändring av vårt ränteläge vidtages, bör det närmare belysas, i vad mån åtgärden verkligen överensstämmer med de riktlinjer, som av riksdagen enhälligt antagits för vår penningpolitik. De skäl, som framförts för den vidtagna räntesänkningen, äro huvudsakligen tre. Det är önskemålet att förbilliga statsupplåningen, önskemålet att hålla tillbaka tendensen till hyresstegring och marknadstekniska förhållanden.

Vad då först beträffar önskemålet för staten att låna billigt, så gör sig detta önskemål konstant gällande och kan icke anses vara mycket mer aktuellt nu än tidigare, även om vissa konverteringar äro förestående. Men det gäller framför allt att de belopp, som sparas, äro jämförelsevis blygsamma i förhållande till budgeten, och önskvärdheten att spara dessa måste nog vägas mot de mycket vittgående verkningar, som en räntesänkning kan få för vårt penningsväsen icke blott på kapitalmarknaden, utan på hela näringslivet i alla dess olika förgreningar. Icke minst ha räntestjusteringar i ett ömtåligt och känsligt läge stora psykologiska verkningar. Det synes därför knappast föreligga någon rimlig proportion mellan de kostnadsbesparingar som göras och de medel som tillgripits.

Vad hyresmarknaden beträffar är det uppenbart, att de fastigheter, som ha sina lån obundna, få en förändring i sin räntebörda och en vidgad marginal för bestridande av eventuella kostnadsstegringar. Men verkningarna måste bli starkt begränsade närmast till nybyggda hus, eftersom den vida övervägande delen av fastighetskrediterna i vårt land äro bundna på lång sikt. Det kan ifrågasättas, om icke den befarade kostnadsstegringen för fastigheterna till större delen kommer att bli okompenserad även efter räntesänkningen, och då är frågan, om denna sänkning ens på detta område kan anses få den verkan som avsetts, nämligen att hålla hyresnivån stabil.

I varje fall måste, som från flera håll påpekats, det nya ränteläget hållas stabilt under en mycket avsevärd tid framåt för att verkningarna skola få den avsedda betydelsen, och detta innebär att riksbanken blivit i avsevärd grad bunden vid det nuvarande ränteläget, även om händelser inträffa på vår penningmarknad, som gjorde en stegring önskvärd. Ej heller här kan man således finna, att de verkningar, som kunna uppnås, äro av den storleksordning, att de tillräckligt motivera en åtgärd, som de facto binder vår rörelsefrihet.

Ang. riksbankens räntepolitik. (Forts.)

Genom motiveringen för räntesänkningen har riksbanken inskränkt sina möjligheter att använda det viktiga instrument som räntan utgör för behärs-kande av vår penningmarknad. Tendensen till inflation är för närvarande ganska uppenbar och har ingivit även fullmäktige bekymmer. Men medan hit-tills räntestegring har räknats som ett av de främsta medlen att möta sådana tendenser, har riksbanken ej endast avstått från detta medel, utan gått i mot-satt riktning och tillgripit den andra åtgärden, nämligen räntesänkning. Detta har också omedelbart utlöst stark stegring av alla obligations- och aktievärden och sålunda förstärkt den inflationistiska tendensen på vår penningmarknad.

Nu kan man svara att med gällande restriktioner har ränteläget icke samma betydelse som vid en fri marknad. Visserligen är detta sant, men den infla-tionistiska tendens, som nu förstärkts, ökar svårigheten att genomföra gällande restriktioner på kapitalmarknaden och gör det även i framtiden svårare att återgå till friare ekonomiska förhållanden och avveckla den rådande kapital-kontrollen. Tidpunkten för en sådan avveckling har avsevärt skjutits fram i tiden.

Det program för penningpolitiken, som antogs i våras, måste betecknas så-som ett mycket klart stabiliseringsprogram. Det underströks mycket bestämt, att vi skulle försöka hålla en jämn räntenivå, att vid en depression en sänkning kunde ifrågakomma, och att vid en tendens i motsatt riktning höjningar, i varje fall på den korta räntan, borde vidtagas. Det måste sålunda fastslås, att den vidtagna åtgärden är ett bestämt avsteg från detta av riksdagen enhälligt godtagna program, och det måste också skapa en viss känsla av osäkerhet i landet beträffande riksbankens vilja och förmåga att fullfölja detta program och därmed även att bevara och upprätthålla vårt penningvärde, något som måste få mycket menliga återverkningar särskilt på sparandet.

Till sist vill jag beröra de s. k. marknadstekniska skälen för räntesänk-ningen. I januari inträdde en starkt ökad efterfrågan på statens $3\frac{1}{2}$ % obliga-tioner, och som följd härav även en kursstegring. Riksbanken fann sig för-anlåten att rekvirera obligationer från riksgäldskontoret och försälja dessa på marknaden. Situationen har av riksbanksfullmäktige uppfattats som en mera allmän rubbning i marknadsläget, som man icke trodde sig på annat sätt kunna bemästra, och man tillgrep då räntesänkning. Jag kan inte underlåta att göra gällande, att här synes mig föreligga en felbedömning. Den stegring, som inträdde, berodde på en osäkerhet i marknaden, särskilt hos de stora pla-cerarna, angående riksbankens inställning och planer. Denna osäkerhet grun-dade sig i sin tur på vissa bestämda åtgärder på lånemarknaden. Vid emit-teringen av det sista lånet förändrades räntebetalningen från att ske halvårsvis till att ske årsvis, och det utgjorde en om ock ringa försämring av villkoren, som angav en viss tendens. Betydelsefullare var dock, att vid konverteringen i höstas av ett 500-miljonerkronorslån, som löpt med 2 %, räntan sänktes till $1\frac{1}{2}$ %. Osäkerheten hos placerarna grundade sig vidare på att riksbanken och riksgäldskontoret lämnade allmänheten i ovisshet om huruvida och i så fall när något nytt lån skulle komma att upptagas. Oron i marknaden grundade sig sålunda på åtgärder, som riksbanken och riksgäldsfullmäktige själva vid-tagit eller underlåtit att vidtaga. Oron skulle med stor sannolikhet ha kunnat bemästras enbart genom att det lämnats klarare besked om den politik man avsåg att föra, och därigenom hade sannolikt räntesänkningen kunnat und-vikas.

Med hänsyn till vad jag sålunda anfört, har jag, herr talman, för min del kommit till den uppfattningen, att fullmäktige bort kunna undvika den vid-tagna åtgärden och att den, dess värre, har försvagat våra möjligheter att i fortsättningen upprätthålla och bevara vårt penningvärde.

Ang. riksbankens räntepolitik. (Forts.)

Herr Lindblom: Herr talman! Då denna fråga enligt min mening kommit upp till behandling något för tidigt, skall jag inte taga kammarens uppmärksamhet i anspråk för något längre resonemang om de olika synpunkter den föregående ärade talaren anlade, utan endast erinra om vad utskottet säger i slutet av sitt uttalande, nämligen att utskottet senare under riksdagen i samband med behandlingen av det penningpolitiska programmet får tillfälle upptaga frågan om räntepolitiken. — Jag tror att det vore lyckligast att vi uppsköte debatten till den tidpunkt, då bankoutskottet är i tillfälle att mera utförligt taga upp denna fråga än som skett i det föreliggande utlåtandet.

Till detta skulle jag vilja foga endast en liten erinran. Det är givet att dessa frågor kunna bedömas på olika sätt och från olika utgångspunkter. Jag vill beträffande frågan om hyresmarknaden säga, att på detta område under den senaste tiden åtskilliga svårigheter gjort sig gällande, vilka enligt min mening i viss mån komma att avhjälpas genom den vidtagna räntesänkningen. Det är riktigt, som den föregående ärade talaren säger, att denna inte har någon inverkan beträffande de fastigheter, där man har bundna lån. Den har emellertid inverkan på den stora nybyggnadsverksamhet, som nu äger rum. Vi ha ju för närvarande som bekant att laborera med tre olika hyressättningar; först ha vi hyror, som äro fastlåsta vid nivån den 1 januari 1942, sedan hyror i nybyggda hus, där med hjälp av statssubventionering i form av tilläggs lån hyrorna satts lägre, och till sist hyror i nya hus, som uppförts utan någon subvention. Man kan fråga sig, hur det i framtiden, då man en gång skall återgå till fredsförhållanden, kommer att ställa sig, när man skall laborera med tre hyressättningar. Om genom den vidtagna räntesänkningen nybyggnaderna kunna komma på en lägre hyresnivå, är det givet att differensen mellan de den 1 januari 1942 fastställda hyrorna och hyrorna i de nybyggda husen blir mindre, och ju mindre denna differens blir desto lättare komma vi att kunna bemästra övergången till normala förhållanden.

Det var, herr talman, endast på denna punkt jag ville yttra mig, och jag anser sålunda, att det vore lyckligast om vi dröjde med debatten om räntefrågorna, tills bankoutskottet blir i tillfälle att närmare redogöra för det penningpolitiska programmet.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, lades den nu föredragna punkten till handlingarna.

Punkten 2.

Lades till handlingarna.

Punkterna 3 och 4.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 6, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogos ånyo första lagutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 och 3 §§ förordningen den 9 maj 1924 (nr 118) med vissa bestämmelser angående handel med brännved och annat virke i löst mått;

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 10 § lotteriförordningen den 19 maj 1939 (nr 207); samt nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i strafflagen för krigsmakten, m. m.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

*Om skydds-
bestämmelser
för omogna
skogsbär.*

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtande nr 6, i anledning av väckta motioner om skyddsbestämmelser för omogna skogsbär.

Första lagutskottet hade till behandling förehått två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 270 i första kammaren av herrar *Näsgård* och *Jonsson* samt nr 304 i andra kammaren av herr *Orgård* m. fl. I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam utredning och förslag, om möjligt redan till innevarande års riksdag, till skyddsbestämmelser för omogna skogsbär.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet på återopade grunder hemställt, att förevarande motioner, I: 270 och II: 304, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade avgivits av herr *Pettersson* i Ersbacken, som på anförda skäl ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam utredning och förslag angående skyddsbestämmelser för omogna skogsbär.

Herr *Näsgård*: Herr talman! Att mina medmotionärer och jag begärt utredning och förslag om skyddsbestämmelser för omogna skogsbär, fast liknande frågor ofta förut prövats av riksdagen med negativt resultat, kan kanske tyda på en alltför stor optimism från vår sida, men det råder verkligen en mycket bestämd uppfattning på landsbygden i stora delar av landet, att något bör göras för att rätta till missförhållandena. Det är inte bra som det nu är; om den saken äro ju för övrigt så gott som alla ense.

Det nya i vår motion är att det skulle göras beroende av kommunernas beslut, om förbud mot plockning före viss årligen fastställd dag skulle införas. Jag kan inte riktigt gå med på vad utskottet säger, nämligen att även den möjligheten prövats förut. Utskottet nämner särskilt förarbetena till 1930 års proposition, men där var det, såvitt framgår av propositionen, inte fråga om primärkommunerna, utan om landstingen som jämte hushållningssällskapen skulle inkopplas såsom initiativtagare.

Vi ha däremot byggt vårt förslag på beslut av kommunerna, för att man skulle vara säker på att Ortsbefolkningen står bakom en utfärdad bestämmelse. Att praktiska svårigheter äro förenade med en lagstiftning av detta slag har naturligtvis utskottet rätt i, men det är ju icke något enastående förhållande, när det är fråga om någonting nytt. Värst skulle det väl vara med övervakningen, men just ur den synpunkten är det viktigt att, som vi ha föreslagit, kommunerna få avgörandet i första hand, så att man har en garanti för att bestämmelserna gillas av den allmänna meningen i orten.

Utskottet talar också om de lagtekniska svårigheterna, men dessa kunna väl dock inte anses oöverkomliga. Kungl. Maj:t har ju två gånger framlagt proposition i ämnet, senast år 1930, och författningstexten har inte varit särskilt tillkrånglad. Jag tar mig friheten att som prov uppläsa första paragrafen i 1930 års förslag till förordning. Den hade följande som jag tycker både lättfattliga och enkla lydelse: »Därest förhållandena sådant påkalla till förhindrande av att lingon plockas innan de uppnått lämplig mognad, äger Konungen på framställ-

Om skyddsbestämmelser för omogna skogsbär. (Forts.)

ning av hushållningssällskap och landsting förordna, att inom visst område plockning av lingon, där dessa ej omedelbart förtäras i samband med plockningen, icke må äga rum före dag, som av länsstyrelsen varder bestämd.»

Mer svårlästa och svårbegripliga författningstexter än denna ha vi nog alla gjort bekantskap med.

Det kan inte vara så särskilt besvärligt att byta ut »hushållningssällskap och landsting» mot »kommun», och för övrigt borde väl utskottet med någorlunda fredat samvete kunna överlåta bekymret om lagtexten åt Kungl. Maj:ts kansli, eftersom det rör sig om en utredning.

Jag tycker att utskottets skäl för avstyrkande av vår motion — praktiska och lagtekniska svårigheter — äro svaga. Om det har rätt tvekan beträffande kommunernas uppfattning, kunde ju utskottet ha ordnat med remiss till Svenska landskommunernas förbund och på så sätt fått ett auktoritativt uttalande om hur kommunerna se på saken. Jag har mig bekant att flera kommuner i det län jag representerar haft för avsikt att självmant göra framställningar till utskottet, men jag antar att de inte hunnit med detta, eftersom ingenting härom är nämnt i utlåtandet.

När denna fråga tidigare behandlats av riksdagen, tycks den ha fallit på än den ena, än den andra omständigheten. Den ena gången har man ansett att markägarna gynnats för mycket, en annan gång att tillräcklig hänsyn ej tagits till markägarna o. s. v. Vi ha i vår motion helt begränsat oss till önskemålet att så långt det kan vara möjligt förhindra, att bären plockas i förtid. Eftersom denna för tidiga plockning är till skada för alla och inte till nytta för någon, vore det märkvärdigt, om inte riksdagen till sist skulle kunna samlas på en framkomlig linje för frågans lösning.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den hemställan som gjorts i den till utskottets utlåtande fogade reservationen.

Herr Schlyter: Herr talman! Utskottet har — vad dess ledamöter från denna kammare beträffar enhälligt — funnit det nya motionen kan innehålla utöver de synpunkter, som riksdagen tidigare vid upprepade tillfällen har prövat, icke vara av beskaffenhet att bringa frågan i något nytt läge. Då utskottet dessutom på sin sida har både lanbruksstyrelsen och livsmedelskommissionen i det sakliga bedömandet av frågan, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter enligt de yrkanden, som därunder framkommit, gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu förevarande utlåtandet hemställt samt vidare på bifall till den hemställan, som förordats i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Herr statsrådet *Erlander* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 138, angående lån till Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag, m. m.; och nr 139, angående statens kreditgivning till utlandet m. m.

Föredrogos ånyo första lagutskottets utlåtanden:

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning från kyrkofonden för övertalig personal vid domänverket; samt

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 88 § växellagen, m. m.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo andra lagutskottets utlåtanden:

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 21 kap. 12 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet;

nr 12, i anledning av väckt motion angående förstärkning av s. k. ofullständiga jordbruk med skog från statens och bolagens m. fl. skogsdomäner; samt

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 8 § lagen den 21 september 1915 (nr 362) om behörighet att utöva läkarkonsten.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av fastigheten Gottsta 1⁴² i Häverö socken; och

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos och bordlades Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 133, 134, 138, 139, 146 och 149.

Herr *Gustavson* avlämnade en av honom m. fl. undertecknad motion, nr 303, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 32 § 3 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Motionen bordlades.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 12.06 på dagen.

In fidem
G. H. Berggren.

Lördagen den 10 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 4 eftermiddagen; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Herr statsrådet *Danielson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 114, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 15 december 1939 (nr 850) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv;

nr 115, med förslag till lag med särskilda bestämmelser angående gäldande av ersättning enligt allmänna förfogandelagen m. fl. lagar;

nr 116, med förslag till lag om fortsatt giltighet av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350);

nr 119, med förslag till kungörelse om ändring i byggnadsstadgan den 20 november 1931 (nr 364);

nr 122, angående den statsunderstödda torrlägningsverksamheten;

nr 127, angående dels delaktighet i statens pensionsanstalt för vissa grupper av befattningshavare, dels ock tjänstårsberäkning i pensionshänseende för föreståndarinnan vid akademiska sjukhuset i Uppsala Elsa Amalia Nordström;

nr 131, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 27 juni 1930 (nr 247) om utrotande av nötbromsen;

nr 132, angående befrielse för Filip Malmqvist i Huskvarna från skyldighet att erlägga viss stämpelavgift;

nr 140, angående belåning i samband med försäljning av vissa av försvarets bostadsanskaffningsnämnd förvaltade bostadsfastigheter m. m.;

nr 141, angående anordnande av kontroll å vissa plantskolealster m. m.;

nr 142, angående anslag till trädgårdsundervisningen;

nr 143, angående anslag till bostadsvaneundersökning på landsbygden;

nr 144, angående ersättning i vissa fall för hagelskador;

nr 145, angående anslag till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m.;

nr 147, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar;

nr 148, angående anslag till vattendomstolarna;

nr 150, angående livräntor åt vissa befattningshavare och f. d. befattningshavare vid statens järnvägar;

nr 151, med förslag till lag om dyrtidstillägg under budgetåret 1945/46 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag, m. m.;

nr 152, med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 30 juni 1943 (nr 449) angående dyrtidstillägg åt vissa ersättningstagare enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, m. m.;

nr 153, angående bidrag för budgetåret 1945/46 till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning m. m.;

nr 154, angående ordnande av civilanställning för avgående fast anställt manskap vid försvaret;

- nr 155, angående anslag till Statens sjöhistoriska museum: Avlöningar;
nr 156, angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag under fjärde huvudtiteln m. m.;
nr 157, angående grunder för försäljning av kronoegendom m. m.;
nr 158, angående statsbidrag till anläggning av fiskhamn på Saltö i Karlskrona;
nr 159, angående inköp av tomter för postverkets räkning i Västerås;
nr 160, med förslag till lag om fortsatt giltighet av arbetstidslagen för detaljhandeln den 18 juli 1942 (nr 652) m. m.;
nr 161, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete;
nr 162, med förslag till lag angående ändring i övergångsbestämmelserna till lagen den 24 mars 1938 (nr 96) om understödsföreningar;
nr 164, angående pension åt vissa f. d. arbetare vid vägväsendet;
nr 165, angående befrielse för tillförordnade byråsekreteraren hos överståthållarämbetet Nils Gustav Alm från skyldighet att till postverket gälda visst belopp;
nr 166, angående disponerande av vissa statsverket genom testamente efter f. d. kaptenen J. O. L. von Mentzer tillfallna medel m. m.;
nr 167, angående försäljning av vissa, allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter;
nr 168, angående förlängning av giltighetstiden för vissa tilläggstullar;
nr 169, angående fortsatt statsgaranti för exportkredit;
nr 171, angående tandvården vid försvaret;
nr 172, med förslag till lag om ändrad lydelse av 4 § lagen den 27 juni 1927 (nr 287) angående uppsikt å vissa jordbruk;
nr 173, angående ersättning i vissa fall i anledning av olycksfall i arbete eller yrkessjukdom;
nr 174, angående befrielse från betalningsskyldigheten för av statsverket förskjuten ersättning vid avlösning av viss frälseränta, m. m.;
nr 175, angående höjning av medlemsbidraget till de erkända lokalsjukkas sorna, m. m.;
nr 176, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 13 och 14 §§ lagen den 6 juni 1941 (nr 334) om tillsyn å radiologiskt arbete m. m.;
nr 177, angående förvärv av Halmstad—Nässjö järnvägar;
nr 178, angående förvärv av aktier i Nässjö—Oskarshamns nya järnvägsaktiebolag m. m.;
nr 179, angående dels vaktmästaren vid Uppsala universitet A. H. Gelins pensionsförmåner, dels ock pension åt driftledaren vid statens järnvägars biltrafikerörelse V. A. Karlssons efterlevande;
nr 181, angående anslag till vissa omkostnader för Svenska gengasaktiebolagets verksamhet;
nr 182, angående ändrad disposition av bergsstatsboställena i Filipstad och Kopparberg;
nr 184, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 19 juni 1942 (nr 429) om hyresreglering m. m. samt lag angående fortsatt giltighet av lagen samma dag (nr 430) om kontroll av upplåtelse och överlåtelse av bostadsrätt m. m.;
nr 185, angående avstående i vissa fall av allmänna arvsfondens rätt till arv;
nr 187, med förslag till förordning om viss skattefrihet för av sjömän upp-
buren krigsrisk ersättning för år 1945;
nr 190, angående anslag till statspolisorganisationen: inköp av motorfordon m. m. för budgetåret 1945/46;
nr 192, angående pension eller understöd åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.;

nr 193, angående understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.;

nr 194, angående annexbyggnad till kanslihuset;

nr 195, angående tillbyggnad av landsstatshuset i Falun m. m.;

nr 201, angående anvisande av medel till stödjande av lin- och hampodlingen m. m.;

nr 204, angående inköp för telegrafverkets räkning av riksbankens fastighet i Karlskrona;

nr 205, angående tillbyggnad av landsstatshuset i Göteborg; samt

nr 215, angående åtgärder i anledning av förgiftningsfaran vid gengasdrift.

Justerades protokollet för den 3 innevarande månad.

Anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser:

nr 64, till fullmäktige i riksbanken angående verkställd granskning av riksbankens styrelse och förvaltning;

nr 65, till fullmäktige i riksgäldskontoret angående verkställd granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning; samt

nr 66, till styrelsen för riksdagsbiblioteket angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning.

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 21 kap. 12 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet; och

nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 8 § lagen den 21 september 1915 (nr 362) om behörighet att utöva läkarkonsten.

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 69, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 och 3 §§ förordningen den 9 maj 1924 (nr 118) med vissa bestämmelser angående handel med brännved och annat virke i löst mått;

nr 70, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 10 § lotteriförordningen den 19 maj 1939 (nr 207);

nr 71, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i strafflagen för krigsmakten, m. m.;

nr 72, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning från kyrkofonden för övertalig personal vid domänverket; samt

nr 73, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 88 § växellagen, m. m.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 74, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utsträckning i vissa fall av i 8 § 1 mom. tulltaxeförordningen stadgade tidsfrister för åtnjutande av tullfrihet; och

nr 75, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående temporär utsträckning av rätten för fiskefartyg att intaga gods från provianteringsfrilager i vissa städer.

Anmälades och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 77, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av fastigheten Gottsta 1¹⁴² i Häverö socken; och

nr 78, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 133, med förslag till förordning om ändring i förordningen den 22 juni 1934 (nr 320) angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner: nr 134, angående inrättande av en personlig professur i röntgendiagnostik för docenten E. L. R. Lysholm;

nr 138, angående lån till Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag, m. m.;

nr 139, angående statens kreditgivning till utlandet m. m.;

nr 146, angående om- och tillbyggnad av länsresidenset i Kristianstad; samt

nr 149, angående vissa kapitalinvesteringar i telegrafverkets fond.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet den av herr *Gustavson* m. fl. väckta motionen, nr 303, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 32 § 3 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Föredrogs och bordlades Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 114—116, 119, 122, 127, 131, 132, 140—145, 147, 148, 150—162, 164—169, 171—179, 181, 182, 184, 185, 187, 190, 192—195, 201, 204, 205 och 215.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 304, av herr *Tjällgren* m. fl.;

nr 305, av herr *Andersson, Gustav Emil*, m. fl., och

nr 306, av herr *Wistrand* m. fl.,

alla i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med begäran om bemyndigande att utfärda bestämmelser om hyresbidrag till ovana skogsarbetare.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning av väckt motion om rätt för kommunerna att anslå medel till hemvärnets verksamhet;

nr 6, i anledning av väckt motion angående utredning om skapande av garantier till skydd för den enskilde mot personliga kränkningar genom missbruk av pressfriheten; samt

nr 7, i anledning av väckt motion angående utvidgning och förändring av justitieombudsmannainstitutionen;

statsutskottets utlåtanden:

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1945/46 under sjunde huvudtiteln, avseende anslagen inom finansdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckt motion;

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1945/46 under tionde huvudtiteln, avseende anslagen inom handelsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare statsbidrag till byggande av enskild väg Åsebacken—Persberg—norska gränsen;

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1945/46 till förskott av kostnader för uppgörande av byggnadsplaner;

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1945/46 till luftfartslänefonden;

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1945/46 till djupborrning efter salt och olja m. m. vid Höllviken i Skåne;

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1945/46 å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond, i vad avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvaltningen av Södertälje kanal m. m.;

nr 40, i anledning av väckt motion angående anslag till konstnärlig utsmyckning av viss plats vid kanslihuset i Stockholm; samt

nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inköp av amerikanska flygplan;

bevillningsutskottets betänkande nr 16, i anledning av väckta motioner om lättnader i de ideella ungdomsorganisationernas beskattning;

bankoutskottets utlåtande nr 12, angående reglering för budgetåret 1945/46 av utgifterna under riksdagens tolfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensionsväsendet, utom i vad angår anslagen till allmänna indragningsstaten;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m.;

nr 10, i anledning av väckt motion angående undanröjande av det dröjsmål med möjligheten att belåna fastigheter, som är förknippat med säljarens rätt till in-teckning för ogulden köpeskillning;

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 31 maj 1940 (nr 473) om förbud i vissa fall mot beviljande av kvarstad eller skingringsförbud;

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 1 november 1940 (nr 925) med särskilda bestämmelser angående förmynderskap, godmanskap och boutredning vid krig eller krigsfara m. m.;

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 8 november 1940 (nr 926) med särskilda bestämmelser angående bolag, föreningar, sparbanker, vissa andra inrättningar och samfälligheter samt stiftelser vid krig eller krigsfara m. m.;

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående utsträckt tillämpning av lagen den 4 juni 1943 (nr 274) om förlängd giltighetstid för ränte- och utdelningskuponger, m. m.;

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 1 november 1940 (nr 924) med särskilda bestämmelser angående patent vid krig eller krigsfara m. m.;

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1942 (nr 550) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m.; samt

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 13 december 1940 (nr 995) om straff för sabotage;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förhöjning i vissa fall av arbetarsmåbrukslån m. m. jämte i ämnet väckta motioner; samt

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fastställande av personalförteckning för domänverket; ävensom

första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 3, i anledning av väckt motion angående åtgärder till förenkling och rationalisering av den statliga förvaltningen; samt

nr 4, i anledning av väckt motion angående utredning om den kvinnliga ungdomens utbildning i hemarbete.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.20 eftermiddagen.

In fidem
G. H. Berggren.